

המצע המדיני-ביטחוני

ישראל נוסדה כמדינת הלאום של העם היהודי, ועליה להישאר מדינה שבה רוב יהודי עם גבולות ברי הגנה. על ישראל להוסיף ולקיים יתרון ביטחוני-אסטרטגי איכותי על פני כל המדינות וגורמי הטרור המהווים איום פוטנציאלי כלפיה.

לפתחה של מדינת ישראל רובצים איומים רבים: שחיקת ההרתעה מול החמאס ברצועת עזה לאחר מבצע צוק איתן והסכנה כי ישוב האיום ויתעצם נוכח היעדר הסדרה מדינית שתוביל לפירוז מנשקו האסטרטגי; תכנית הגרעין האיראנית והסכנה המוחשית שאיראן תהפוך בפועל למדינת סף גרעינית; המשך התעצמות חיזבאללה בגבולנו הצפוני; הידרדרות היחסים האסטרטגיים בין ישראל וארה"ב; בידודה ההולך וגובר של ישראל בעולם נוכח היעדר יוזמה מדינית ונוכח ניהול כושל ורשלני של יחסי-החוץ, של הדיפלומטיה הציבורית ושל ההסברה במשך שנים רבות; התמיכה ההולכת וגוברת בעולם בצעדים החד-צדדיים בהם נוקטת הרשות הפלשתינאית להכרה במדינה פלשתינאית ללא הסדר עם ישראל; המאבק נגד ישראל בזירה המשפטית הבין-לאומית; עליית השפעתן של תנועות איסלאמיות רדיקליות בעקבות הטלטלה בעולם הערבי והיווצרותן של ציר טרור איסלאמי רדיקלי המאיים גם על המדינות המתונות באזור; טרור הסייבר; המשך הידרדרות היחסים עם תורכיה מאז ביטול הברית האסטרטגית עימה והתגברותו של מסע הדה-לגיטימציה המתנהל נגד ישראל באירופה ובארה"ב בידי 'ברית בלתי קדושה' של אנשי אקדמיה המועלים בתפקידם האינטלקטואלי לצד תנועות רדיקליות מימין ומשמאל ואנטישמים מן הסוג הישן והרע, כשכל אלה ממומנים בכספי הנפט האיסלאמי.

העולם כולו, כולל ידידינו הטובים ביותר דוגמת הממשל האמריקאי, דורש מישראל לשוב ולנהל באופן מידיי משא ומתן שיוביל להיפרדות מן הפלשתינים תוך הקפדה על סידורי בטחון נוקשים ולהקמת מדינה פלשתינאית מפורזת מנשק. המשך המצב הקיים שבו אין משא ומתן להסדר ונמשכת השקעה בתשתיות בהתנחלויות מרוחקות ומבודדות, על פני השקעה בפריפריה, ללא מתווה הנגזר מתפיסת הסדר קבע, מרחיק בכל יום את האפשרות להגיע לפתרון של קבע ומהווה

סכנה ממשיית לעתידה ולקיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. מפלגת 'יש עתיד' אינה שותפה למסע ההאשמה-העצמית שמנהל חלק מהציבור הישראלי והיהודי בשאלת ההסדר עם הפלסטינים. אנו מאמינים שהפלסטינים, כאמרתו המפורסמת של אבא אבן, "מעולם לא החמיצו הזדמנות להחמיץ הזדמנות", ודחו פעם אחר פעם את ידה המושטת לשלום של ישראל. כך באינתיפאדה הראשונה והשנייה; כך לאחר ההתנתקות, כשבמקום לבנות בשטחי גוש-קטיף בתי חולים ובתי ספר העדיפו לירות אלפי קסאמים ופצמ"רים על אוכלוסייה אזרחית; כך כשסירבו לענות להצעות מרחיקות לכת של ממשלות קודמות – וכך גם בבחירתו האחרונה של אבו-מאזן להפסיק את המשא-ומתן עם ישראל ולהתפייס עם החמאס.

ואולם, כל אלה אינם פוטרים אותנו מהצורך להמשיך ולחפש פתרונות של הסדר אזורי אמיתי ובר-קיימא, תוך שמירה על האינטרסים הביטחוניים של אזרחי ישראל. הסדר כזה יהווה מענה להתמודדות עם מכלול האיומים המוזכרים לעיל – ואת האפשרות לצמצם אותם באופן משמעותי ולאורך זמן. הסדר מדיני אף יוביל לשיפור משמעותי בכלכלה הישראלית לטווח ארוך ויגדיל באופן ניכר את פוטנציאל הצמיחה של המשק כולו.

לפיכך, על ישראל לגבש תפיסת ביטחון לאומי רבתי, המבוססת על פיתוח והעצמה של משאבי עוצמה ביטחוניים, מדיניים וכלכליים – ועל מדיניות חוץ יוזמת ואקטיבית - ולפעול לאורה

חתימה להסדר אזורי

הקביעון המחשבתי והמשברים החוזרים בתחום המדיני פוגעים באופן מהותי בביטחון ישראל, במעמדה בעולם, בכלכלתה ואף בהיתכנות להמשך היותה מדינה יהודית ודמוקרטית כל עוד תוסיף ותשלוט בפועל בחייהם של מיליוני פלסטינים לטווח ארוך. קיום וחיזוק ביטחונה של ישראל טמון ביכולתה לקרוא נכון את מאפייני הזירה האזורית והעולמית וליזום מהלכים ביטחוניים ומדיניים ברי-קיימא אל מול הזירות הללו.

הזדמנות נוכח שינויי מגמות ואיומים משותפים

המאבק המשותף בציר הטרור האיסלאמי-רדיקלי והצורך המשותף למנוע מאיראן להפוך למדינת סף גרעינית, מאפשרים לישראל להצטרף לקואליציה של המדינות המתונות במזרח התיכון, יחד עם מצרים, ירדן, סעודיה ומדינות המפרץ ובשיתוף הליגה הערבית. הסדר מדיני אזורי, אשר יביא להפרדות מהפלסטינים ויתבסס על סידורי ביטחון קפדניים, יזכה לגיטימציה בין-לאומית שתסייע ביישומה המעשי.

לצורך כך, על ישראל ליזום ולהוביל מהלך פתיחה לתהליך של משא-ומתן אזורי עם המדינות המתונות במזרח-התיכון. זאת במטרה להגיע להסדר מדיני אזורי ארוך-טווח ובר-קיימא, שיכלול כיוון נורמליזציה בין ישראל לבין מדינות ערב המתונות והליגה הערבית, הסדרי ביטחון קפדניים, שיתוף פעולה כלכלי אזורי והפרדות מהפלסטינים. בכך יבטיח ההסדר את שימור יתרונותיה האסטרטגיים של ישראל, את ביטחונה ואת שיפור מעמדה המדיני במזרח-התיכון ובזירה הבין-לאומית הכוללת.

ההיבטים הכלכליים של ההסדר האזורי

להסדר מדיני אזורי עם מדינות ערב המתונות ועם הליגה הערבית, שבמסגרתו יושג גם פתרון מוסכם לסוגיה הפלשתינאית, יהיו השלכות מרחיקות לכת על הכלכלה הישראלית ועל המשק הישראלי. ההשפעה תורגש בכלל האנדיקטורים הכלכליים במשק, בגידול בייצוא, בצמיחה, בהגדלת ההשקעות הזרות, בשיתופי פעולה כלכליים אזוריים ובחסכון בהוצאות הביטחוניות. השיפור הכלכלי יגיע גם אל משקי הבית, הן בצורת הגדלת ההכנסה הפנויה שתתורגם באופן ישיר לשיפור ברמת החיים והן בצורת שיפור ברמת השירותים הציבוריים הניתנים לאזרח והיקפם.

לתנאי יציבות גאו-פוליטיים וצמצום מרכיב אי-הוודאות תהא השפעה חיובית ודרמטית על שיעורי הצמיחה, על היקף ההשקעות בישראל, דירוג האשראי ועל התעסוקה במשק. הסדר אזורי יפיח תקווה ואופטימיות וישרה תנאי יציבות על הכלכלה הישראלית ועל שאר הכלכלות באזור.

לעומת זאת, להמשך הקיפאון המדיני והידרדרות מעמדה הבין-לאומי של

ישראל עלולות להיות השלכות מרחיקות לכת על הכלכלה הישראלית. המשק הישראלי הוא משק מוטה יצוא, ולפיכך פגיע במיוחד ללחצים מבחוץ. צמצום היקפי הסחר הבין-לאומיים עם ישראל ופגיעה בהשקעות הזרות עלולים להביא לפגיעה משמעותית בתוצר, בצמיחה במשק, אבטלה גבוהה וצמצום ההשקעה הציבורית בשירותים החברתיים, תוך הפניית משאבים לביטחון.

עיקר מנועי הצמיחה הכלכלית כתוצאה מהסדר מדיני אזורי

הגדלת הייצוא – בעקבות הסדר אזורי ייפתחו בפני הייצוא הישראלי שווקים חדשים עם מדינות האזור ועם מדינות מוסלמיות רחוקות יותר בהיקפים נרחבים - ובכלל זה ייצוא טכנולוגי, חקלאי, ידע וניהול פרויקטים וייצוא גז. מעבר לכך צפוי גידול גם בייצוא למדינות המערב, כתוצאה משיפור היחס הכללי כלפי מדינת ישראל ומעמדה הבין-לאומי וכן כתוצאה מהפסקת יוזמות החרם הכלכלי על ישראל, ההולך וצובר תאוצה ככל שאין התקדמות בתהליך המדיני.

שיפור בדרוג האשראי של ישראל – הסדר אזורי יביא לשיפור במצב הגיאופוליטי של ישראל ולהפחתת הסיכון למשקיעים, דבר שיוביל להעלאת דירוג האשראי של ישראל. בעקבות העלייה, יפחתו עלויות גיוס האשראי ותשלומי הריבית על החוב הציבורי בהיקף של מיליארדי שקלים בשנה.

גידול בהיקף ההשקעות הזרות בישראל – כינון הסדר מדיני אזורי ימשוך לישראל חברות רבות שירצו לנצל את התשתית הטכנולוגית הגבוהה, את ההון האנושי האיכותי בישראל ואת מיקומה הגיאוגרפי המאפשר חדירה נוחה לשווקים מתפתחים באזור המזרח-התיכון. מקורות הון חיצוניים בין-לאומיים, קרנות לאומיות ופרטיות, הממעותות להשקיע בישראל כיום, יפנו לשוק הישראלי, שיהפוך למוקד השקעות אטרקטיבי ויקבל משנה תוקף מהעלייה הצפויה בדירוג האשראי של ישראל.

הפחתת ההשקעה בהתנחלויות – הסדר אזורי שיהיה כרוך בפניו התנחלויות קטנות ומבודדות יביא לחיסכון תקציבי ניכר. לצד התייתרות הוצאות הביטחון הכבדות בגינה, ייחסכו גם השקעות גבוהות בתשתיות ייעודיות עבורן, ביישובים המתאפיינים בהוצאה גבוהה לנפש בגלל בידודן.

גידול בהיקף התיירות הנכנסת לישראל – ניסיון העבר מראה קשר ישיר בין

המצב הביטחוני הכללי ומצבה הגיאופוליטי של מדינת ישראל לבין מספר התיירים המגיעים לארץ. הסדר אזורי יביא לגידול משמעותי בתנועת התיירות הנכנסת לישראל, כולל תיירות נכנסת ממדינות האזור וממדינות מוסלמיות רחוקות יותר.

היפרדות מהפלסטינים

ההסדר האזורי יכלול גם היפרדות בין ישראל לבין הפלסטינים, על פי העיקרון של "שתי מדינות לשני עמים", שבמסגרתו יישארו גושי הישובים הגדולים (אריאל, גוש עציון ומעלה אדומים) בתחומי מדינת ישראל. ההסדר יכלול סידורי ביטחון קפדניים ויבטיח את זכותה של ישראל לפעול למען בטחונה ונגד הטרור בכל האמצעים וללא הגבלות, וכן את פירוזת של המדינה הפלסטינית.

ההיפרדות מהפלסטינים היא התשובה הסבירה היחידה לאיום הדמוגרפי ולרעיונות העוועים של "מדינת כל אזרחיה" ו"מדינה דו לאומית" אותם מנסים לקדם קיצונים מימין ומשמאל. רעיונות אלו אינם עולים בקנה אחד עם הרעיון הציוני.

כדי לקדם את רעיון ההיפרדות, אנו מכירים בעובדה – שבה הכירו גם ממשלות ישראל בעבר – שהדילמה בין החזקת שטחי ארץ ישראל לבין שאלת הרוב היהודי, מחייבת אותנו לוותר על חלק משטחי ישראל. הפתרון של "שתי מדינות לשני עמים" – בו הכירו גם כל ראשי הממשלות בישראל בשלושים השנים האחרונות, מיצחק רבין ועד לבנימין נתניהו – הוא הפתרון היחיד שיכול להבטיח קיום ובטחון לישראל. לא קל בעינינו הוויתור על שטחי מולדת היסטוריים הנובע מפתרון זה. אנו רואים במתנחלים החיים במחוזות אלה ציונים אמיתיים, ובמסגרת הסדר עתידית, בלב נשבר, נאלץ לבקש מחלק מהם להקריב את מפעל חייהם למען שלמותה של המדינה וקיומה ארוך הטווח. הוויתור על חלק משטחי ארץ ישראל ההיסטורית הוא חלק הכרחי מהמלחמה על קיומה של מדינה יהודית בארץ ישראל, שלה רוב יהודי ושהיא מדינה דמוקרטית השוכנת בגבולות בטוחים ומוכרים.

עקרונות המשא ומתן המדיני

1. ישראל, מדינות ערב המתונות והרשות הפלסטינית יפתחו במשא ומתן שיכלול הידברות משולבת על מאפייני ההסדר האזורי ועל היפרדות מהפלסטינים.
2. מטרת ההסכם האזורי: כינון הסדרי ביטחון קפדניים לטווח ארוך, כולל פירוז יהודה ושומרון ופירוז החמאס מנשקו האסטרטגי. כינון נורמליזציה בין ישראל לבין מדינות ערב המתונות והליגה הערבית. היפרדות מהפלסטינים על ידי הקמת מדינה פלשתינאית מפורזת כחלק מההסדר האזורי. סיום הסכסוך וסוף התביעות ההדדיות.
3. במהלך המשא ומתן תוחל הקפאת בנייה מחוץ לגושי הישובים ביהודה ושומרון, למעט התחשבות בגידול הטבעי בישובים הקיימים.
4. הדיון על גבול הקבע יתבסס על שיקולי הביטחון של ישראל ויתחשב במציאות שנוצרה בשטח מאז 1967. שני הצדדים יכירו באינטרס המשותף להשאיר את גושי ההתיישבות בידיה של ישראל. במידה ויהיה בכך צורך, יתנהל משא ומתן על חילופי שטחים.
5. שאלת הפליטים תיושב בתחומי המדינה הפלשתינית העתידית ובשום אופן לא בישראל.
6. ירושלים היא בירת ישראל הנצחית ואחדותה היא סמל לאומי מן המעלה הראשונה. ירושלים תישאר מאוחדת תחת ריבונות ישראלית, שכן ירושלים אינה רק מקום או עיר אלא גם מרכז של האתוס היהודי-ישראלי והמקום הקדוש אליו נשאו יהודים את עיניהם בכל הדורות.
7. הפסקה מוחלטת של ההסתה נגד ישראל במערכת החינוך הפלשתינית תהיה חלק מכל הסכם עתידי.
8. המלחמה בטרור תמשך בכל עת ובלי שום קשר למשא ומתן. ישראל שומרת לעצמה את הזכות לפעול למען בטחונה גם בשטחי המדינה הפלשתינית העתידית ככל שתידרש.
9. אומות העולם יעניקו ערבויות לקיום ההסכם העתידי – עם סנקציות ברורות ונוקשות במקרה של הפרות סעיפים בהסכם.

יחסי ישראל - ארצות-הברית

ארה"ב היא בעלת הברית האסטרטגית הגדולה והחשובה ביותר למדינת ישראל. יחסינו עם ארה"ב הם נכס רב עוצמה, ייחודי ומרכזי ביותר לביטחונה של ישראל. מדינת ישראל צריכה לעשות הכל על מנת להוסיף ולטפח את יחסיה המיוחדים עם ארצות-הברית ואסור לה בשום פנים ואופן לשחוק אותם. היחסים הללו נשענים על בסיס איתן של ערכים ואינטרסים משותפים. ואולם, גם היחסים האישיים בין המנהיגים מהווים מרכיב חשוב בעניין זה. בשנים האחרונות נושאי תפקידים בכירים בישראל, כולל ראש-הממשלה עצמו, נהגו לא פעם בחוסר אחריות לאומי ופגעו במרקם היחסים ובאמון ההדדי המלא בין הצדדים. נפעל לשמור על היחסים המיוחדים עם ארצות-הברית מכל משמר, תוך שמירה על יחסי אמון וקירבה עם המנהיגים האמריקאים גם בעת אי-הסכמות ומחלוקות.

שלטון החמאס בעזה

החמאס הוא ארגון טרור רצחני, אשר איננו מכיר בקיומה של מדינת ישראל, פועל ומסית נגדה. כל עוד החמאס דוחה את עקרונות הקוורטט שעיקרם הימנעות מאלימות ומטרור, ממשיך לחרות על דגלו הסתה מן הסוג הגרוע ביותר ואינו מכיר בזכות קיומה של ישראל, אל לה לישראל לשתף פעולה או לקיים דיאלוג ישיר ומתמשך עם שלטון החמאס בעזה.

ישראל נדרשת להגביר את ההרתעה מול החמאס ולהגיב בכוח רב על כל ירי משטחי עזה לתוך תחומי ישראל. אף מדינה בעולם אינה יכולה להתעלם מירי טילים על אזרחיה. לישראל שמורה הזכות להגיב בכוח ואף לנהל מבצעים קרקעיים רחבי היקף כנגד המשגרים ושולחיהם.

תושבי עזה, שאינם משתייכים לחמאס או לארגוני הטרור האחרים, אינם אויביה של ישראל. ישראל תשאף להקל בתנאי הסגר על עזה מטעמים הומניטריים, ואף תאפשר את פיתוחה ואת שיקומה של עזה – אולם זאת אך ורק בתנאי שהחמאס יפורק מנשקו ושיתקיים פיקוח קפדני במעברים, על מנת שבחומרים ובסחורות שייכנסו לעזה לא יעשה שימוש בידי החמאס, ובידי שאר ארגוני הטרור, להתחמשות ולהתעצמות צבאית לקראת סבב נוסף של עימות אלים עם ישראל. העובדה כי מבצע 'צוק איתן' הסתיים מבלי שהושג מהלך מדיני משלים היא

טעות אסטרטגית המחייבת תיקון. יש לייצר מנגנון מדיני שמהותו התניה ברורה בין שיקומה של עזה לבין פירוקו של החמאס מנשקו ההתקפי, כך שלא יתקיים שיקום עזה מבלי שיתקיים פירוז בעזה. גם מנגנון זה יידון וייקבע במסגרת המו"מ האזורי.

יחסי החוץ ושיקום מעמדה הבין-לאומי של ישראל

יחסי החוץ של ישראל ומעמדה הבין-לאומי נמצאים בשפל שקשה לזכור כמותו. בכל רחבי העולם המערבי מתנהל כנגד ישראל מסע נמרץ של דה-לגיטימציה שמחלחל מארגונים אנטי-ישראלים ואנטישמיים אל הציבור הרחב, גם במקומות שבאופן מסורתי אהדו את ישראל כמו צפון אמריקה או מדינות אירופאיות כדוגמת הולנד וגרמניה.

מצב זה אינו גזירת גורל. בשנות ה-90 היה מעמדה של ישראל בעולם בשיא חסר תקדים ואפילו ב-2009, בימי מבצע "עופרת יצוקה", היו הפגנות תמיכה בישראל באירופה ובארה"ב, קבוצה גדולה של מנהיגי העולם החופשי בראשות ראשי הטרויקה האירופית הגיעו לביקורי הזדהות בישראל, ונשיא ארה"ב כינס מסיבת עיתונאים כדי לתמוך בישראל.

המפתח העיקרי לשיפור מעמדה הבין-לאומי של ישראל הוא החזרה לשולחן המשא ומתן וחידוש התהליך המדיני. במקביל יש לתקן עיוותים מהותיים בתחום ניהול מערך החוץ וההסברה הישראלי על כל מרכיביו ורבדיו.

הכשלים המסורתיים בניהול מערך החוץ הישראלי

מאז היווסדה של מדינת ישראל, ניהול מערך החוץ שלה לוקה בכשלים ובליקויים מהותיים. ביניהם:

1. עוצמתן של מדינות נמדדת בראש ובראשונה על-פי מעמדן המדיני בזירה הבין-לאומית כתוצאה מיחסי-גומלין מדיניים ומתוקף השתתפותן בבריתות ובקואליציות בין-לאומיות – ולא רק על-פי עוצמתן הצבאית. אולם בישראל עדין מוחזקת תפיסה מסורתית ולפיה הביטחון הלאומי של ישראל איננו מושתת על תפוקות מדיניות החוץ שלה, אלא רק על עוצמתה הצבאית והביטחונית.

2. משרד החוץ, הגוף הממשלתי הבכיר האמון על ניהול ויישום ענייני החוץ וההסברה של ישראל, נמצא בנקודת שפל חסרת-תקדים ומסוכנת. סמכויותיו המרכזיות ניטלו ממנו ופוזרו בין משרדי ממשלה אחרים ודימויו בעיני שאר הגורמים בעייתי. אל מול חולשתו הבולטת של משרד-החוץ, עד כדי היעדר תפקוד בהיבטים חשובים של מדיניות, ישנה דומיננטיות יתרה של מערכת הביטחון בניהול ענייניה המדיניים של ישראל.

3. מדיניות-החוץ הישראלית היא בעיקרה תגובתית ומבוססת על מדיניות של 'כיבוי שריפות' בהתאם למענה הנדרש לצרכי השעה, יותר מאשר פרי של תכנון לטווח ארוך ואפילו לטווח בינוני.

4. לאורך השנים הוקמו משרדי ממשלה, לצרכים פוליטיים, אשר נגסו בסמכויותיו ותחומי עיסוקו של משרד החוץ, באופן שפגע הן במעמדו של משרד החוץ והן בטיפול בנושאים שהועברו למשרדים החלופיים, בהיעדר תשתית מתאימה באותם משרדים לטפל בתחומים המדיניים שנקבעו להם.

לדוגמא: המשרד לעניינים אסטרטגיים, שהוקם בשל צרכים פוליטיים אישיים על ידי ראש ממשלה שביקש לרצות שר מסוים ממפלגתו, הפך עם השנים למשרד בזבזני ומיותר שלטיפולו הועברו נושאים מדיניים מהותיים, שמקומם הנכון הוא להישאר בטיפול משרד החוץ. כתוצאה מכך, נושאים מדיניים כבדי משקל, נופלים בין הכיסאות ואינם מטופלים כראוי, וזאת תוך מאבקי אגו אישיים בין בעלי תפקידים בכירים ותוך חוסר תיאום משווע בין המשרדים השונים. כך, למשל, במאבק בדה-לגיטימציה ובחרמות נגד ישראל או המאבק בזירה המשפטית הבין-לאומית נגד גיבוש החלטות קשות ושליליות נגד ישראל.

תיקון הכשלים בניהול מדיניות החוץ

'יש עתיד' פעלה, ותמשיך לפעול, לסגירתם של משרדים ממשלתיים בזבזנים ומיותרים. בהקשר זה נפעל גם לביטולו של המשרד לעניינים אסטרטגיים, להחזרת הסמכויות העיקריות בניהול מערך החוץ וההסברה למשרד החוץ, ולהפיכת משרד החוץ לגוף הממשלתי האחראי על יישום מדיניות החוץ הכוללת של מדינת ישראל.